

Ukradené housky, zločin a trest v Česku, aneb: když se skutečně, ale skutečně chce

- CZ24 News | 18. července 2020

ČESKO: Právník Miroslav Tejkl se podíval na některé právní aspekty případu bezdomovce, který byl za krádež několika housek původně odsouzen ke dvěma letům odnětí svobody nepodmíněně.

Případ bezdomovce Lukáše Kaliny, který byl na Brněnsku odsouzen za krádež několika housek nejdříve k dvouletému a potom po odvolání jedenapůlletému nepodmíněnému trestu odnětí svobody, je nyní v médiích všeho druhu v poslední době komentován zvláště intenzívně.

Rozsudek, který je už na první pohled přehnaně přísný a nespravedlivý, byl přitom uložen na spodní, a potom pod spodní hranici stanovené sazby, která byla pro dobu nouzového stavu za koronakrize, zvýšena. Ještě níž se odvolací soud jít neodvážil. A Kalina byl jednak v podmínce a předtím byl za drobné krádeže už třikrát trestán – takže si ani odvolací soud, který asi víc než ten prvostupňový vycitoval absurditu celé situace, netroufnul uložit *zase* podmínku, protože se Kalina v podmínce neosvědčil. Přitom v jiném případě na Praze 1 byla podmínka v březnu 2020 uložena u krádeže zboží víc jak desetkrát větší hodnoty (268,-Kč) *(je ovšem otázka, kdy v březnu se to přesně stalo, zda už byl v platnosti nouzový stav.)*.

Přitom za platnosti starého socialistického trestního zákona (z. č. 140/1961 Sb.) z šedesátých let XX. století, kdy celkem rozumné post-stalinské kodexy všech jednotlivých právních odvětví vznikaly jeden za druhým, řešení existovalo. Existovalo až do konce roku 2009, kdy tento zákon z roku 1961 stále ještě platil. Tento starý trestní zákon samozřejmě platil ve znění rozsáhlých novel daných zejména změnami „politických“ skutkových podstat i jinými změnami souvisejícími s politickou neutralizací nového společenského řádu.

Ale soudce měl až do konce roku 2009 (nový trestní zákon č. 40/2009 Sb. platil od 1. 1. 2010) mnohem větší manévrovací prostor v případě okolností, kdy byla podstatně snížena společenská nebezpečnost trestného činu (materiální stránka trestného činu).

Tuto možnost už v novém, dnes platném trestním zákoně č. 40 / 2009 Sb., soudce (je-li mu už jednou předložena obžaloba) nemá ...

Naopak pro státního zástupce (dříve „prokurátora“) by tady prostor k jednání podle zdravého rozumu měl být i dnes.

Tak to aspoň vidí šéf Katedry trestního práva Právnické fakulty Jiří Jelínek, který také považuje výše uvedenou změnu v novém trestním zákoně za velkou chybu. Podle Jelínka soud nejen rozhodl v souladu se zákonem, ale ani moc možnosti neměl – právě kvůli shora uvedenému vyřazení materiální stránky společenské nebezpečnosti z trestního zákona. Ale státní zástupce celou věc před soud neměl vůbec dávat. Jelínek se v Deníku N ptá : *„Kde byl státní zástupce, když podával žalobu ? Tomu to přišlo normální ? Kdyby zastavil trestní stíhání pro nedostatek společenské závažnosti, nic by se nestalo.“*

Nahlédnutím do zákona o trestním řízení u bloků věnovaných odložení věci a potom zastavení trestního řízení, ale ani u státního zástupce nebo policie nenacházíme důvod zastavení nebo odložení věci, který by byl odvozen od nedostatku společenské nebezpečnosti.

Nicméně soudce se musí vypořádat až teprve s žalobním návrhem, který předložil státní zástupce – a naopak sám ani nemůže trestní řízení „rozjet“ bez obžaloby. A nikdo by nejspíš nebral státního zástupce k odpovědnosti, pokud by si vyložil § 12, odst. 2 toho nyní platného a účinného trestního zákona č. 40/2009 Sb. způsobem, který by mu dával prostor pro zastavení z titulu subsidiarity trestní represe.

Tady se totiž píše : „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“

Zde by stačilo to vyložit tak, že tato věta znamená, že podmínkou uplatnění trestní odpovědnosti není *jakákoli* společenská škodlivost (ta ve stopovém, nepatrném množství existuje v případě jakékoli krádeže, i těch rohlíčků), ale **jen taková**, ve které nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu (např. přestupkového zákona).

Zkrátka když se skutečně, ale skutečně chce ...

Miroslav Tejkl